

Szakmai beszámoló a megvalósított kiállításról

„Egy falu, amelyet az egész világ épít” – 100 éves a fóti Suum Cuique telep

1. A kurátori koncepció ismertetése, a megvalósított kiállítás részletes bemutatása:

A kiállítás megvalósulásának helyszíne: Vörösmarty Művelődési Ház Szalkai terme, 2151 Fót Vörösmarty tér 3.

A Suum Cuique telep 100 éves évfordulója kiváló lehetőséget nyújt arra, hogy méltóképpen emlékezzünk meg erről a nagyszabású eseményről, mely Fót történetében kiemelkedően fontos szerepet tölt be. Egy évvel ezelőtt tudatosan készülve az évfordulóra kezdtem el a telep történetének felkutatását, feldolgozását. Ez egy igen specifikus téma, hiszen mindössze egy városrészt, nevezetesen Fótújfalut érinti, annak is azt az egykori 61 házát, amelyek Gróf Apponyi Franciska áldozatvállalásának eredményeképpen épülhettek fel, hiszen a Grófnő kiváló szociális érzéssel rendelkezett és korán felismerte, hogy meg kell segítenie a Fóton élő I. világháborús károsultakat: hadirokkantakat, hadiözvegyeket, hadiárvékat.

A kiállítás kurátoraként elsőként az anyaggyűjtéssel kezdtem a kutatást, illetve interjúkat készítettem az egykori telepen lakó családok leszármazottaival. 100 év távlatában igen nagy kihívás volt számomra, hiszen, ma már szinte teljesen kicserélődött a lakosság, mindössze néhány család leszármazottja él még mind a mai napig ezen a területen. A kiállítás szakmai anyaga levéltári kutatásokból, korabeli cikkekből és adatközlők által készített interjúkból íródott. Számomra nagyon izgalmas, tanulságos és felemelő érzés volt készülni erre a százéves évfordulóra, foglalkozni ezzel a különleges témával.

Sajnos kevés tárgyi anyag maradt fent, hiszen a történelem viszontagságai, az egykori házak át- és újjáépítései során, sok minden eltűnt, illetve megsemmisült. Ma már nagyon kevés emlék fellelhető, viszont dokumentumok, fényképek bőségesen rendelkezésre állnak a korból. A feladatom, hogy a beérkező kép- és tárgyegyüttest egy vezérfonálra felfűzve a lehető leglogikusabb módon tudjam bemutatni/átadni.

Mindenekelőtt persze szükségünk volt egy hangzatos, figyelemfelkeltő címre, és egy alcímre is. A főcím *„Egy falu, amelyet az egész világ épít”* adta magát, hiszen, amikor kezembe vettem ezt az 1929-ben megjelent kiadványt, már rögtön tudtam, hogy ennél frappánsabb,

jobb címet nem is lehetne adni a kiállításnak. A Gróf Apponyi Franciska által kiadott füzet az addig alapított házak történetét mesélte el. Az alcím egy úgynevezett magyarázó cím, melynek segítségével konkretizálódik miről is lesz szó ezen a kiállításon

A kiállítás koncepciója a gróf Apponyi Franciska által létrehozott fóti Suum Cuique telep és gazdag történelmi múltjának bemutatása, olyan látványelemek beiktatásával, melyekre a látogatók is felfigyelnek. Így szinte felütésszerűen, a bejáratától balra állványrendszerre helyezett adománytáblákat láthatunk, melyek egykor a felépült házak homlokzatainak voltak láthatók. A kiállítás tárgyi anyagának magvát a helytörténeti gyűjteményben őrzött három növényornamentikával díszített, adományozó kerámiatábla alkotja, mely időközben a kutatás során még egyel bővült. Ehhez rendeltem hozzá az időközben felkutatott fényképeket, dokumentumokat, tárgyakat. Ezek a táblák tanújelei annak, hogy melyik ország, illetve melyik konkrét személy támogatásából épült fel az adott ház, hiszen Magyarországon kívül 18 országból érkeztek adományok. **Igazi kurióznak számít a kiállításon, az a 10 db adománytábla**, amelyet bemutatathatunk (3 külföldi, és 7 magyar adományról emlékezik meg), hiszen az évtizedek folyamán sajnos rengeteg tábla megsemmisült az épületek eladása, átalakítása közben. Több felkerült a padlásra, de összetört és meg kellett ragasztani, néhányat átfestettek, mert nagyon megkopott a színe. A legkorábbi kiállított tábla 1921-ből származik, míg a legkésőbbi 1927-ből. A kerámiatáblákat Borszéky Frigyes festő-iparművész tervezte és saját műhelyében készítette el. Többnyire 100 éves tárgyakról beszélünk, melyek az idők folyamán sokat szenvedtek és kibírták a történelem viharos évtizedeit, de mindegyik őrzi az egykori ház és lakóinak múltját.

Ezt követően hét paravánon elevenedik meg kronológiai sorrendben a fóti Suum Cuique telep története dokumentumokkal, fényképekkel, hangulatos leírásokkal színesítve. A hét kiállításszekció egyben hét különálló egység is, mely ugyanakkor összekapcsolódik és egymásból következik, lineárisan felépítve. Az első két paraván a Suum Cuique telep nagyszabású projektjének előzményeit taglalja: A **Fótiak az első világháború sodrában** című szekció a Nagy háborúban harcoló fótiaknak, illetve családtagjaiknak állít emléket, kiknek életét teljesen felforgatta ez a háborús helyzet. Az újabb dokumentumok, fényképek felkutatásával tovább árnyalhatjuk azt a képet, amit eddig tudtunk erről az időszakról. A paraván egyik részében az I. világháborúban harcolt fótiakról láthatunk egy gazdag fényképválogatást, a másik részében az emlékezésé a főszerep, hiszen az 1924-ben elkészült I.

világháborús emlékmű különböző évtizedekben elevenedik meg szintén fényképek segítségével. A szövegeket olvasva megtudhatjuk a szobor avatásának körülményeit, illetve a 94 elesett főtí hősnek a nevét is, mely mind a mai napig is a szobor talapzatán márványtáblán olvasható.

A második kiállításrész **Gróf Apponyi Franciska az I. világháború károsultjainak védelmezője** címet kapta. A kiállítás ezen szakasza a telep megálmodójáról, Apponyi Franciskáról emlékezik meg. A Grófnő életét a jótékonyágnak, segítségnyújtásnak szentelte, kiváló szociális érzékének köszönhetően szervezte meg a főtíak megsegítését szinte az első hadba vonuló katonával egy időben. A kiállítás egészén, ha figyelmesen végigolvassuk a szövegeket, akkor kirajzolódik Apponyi Franciska személyisége, gondolkodásmódja, világlátása. Személye elválaszthatatlan a telep történetétől, életének ezen szakasza párhuzamosan halad az ott élőkkel. A lakók mindennapi gondjai az ő mindennapi gondjai lesznek, hiszen személyesen ismerte az ott élő embereket és problémáikat. Ezt kívántam érzékeltetni az egyes szekciókban szereplő Apponyi Franciska idézetekkel, vagy korabeli cikkek részleteivel, hogy miként emlékeztek meg a Károlyi család nagyszabású adakozásairól és a Grófnő önzetlen segítségnyújtásáról. Szintén fontos forrás Apponyi Franciska *A háborús évek Fótón (1914-1918)* című naplótöredéke, melyben a Grófnő gyakorlati tapasztalatait jegyezte le a háború segélyezésével kapcsolatban.

Ezen szekcióban szó esik Gróf Apponyi Franciska által létrehozott két nagyobb szervezetről, amelyeknek tevékenysége több esetben összefonódott. Mindegyik fő feladata a háború során károsult főtíak mindennapjainak megkönnyítése, illetve a háború utáni újrakezdés lehetőségének biztosítása.

Név szerint a Fóth Község Segítő és Népjóléti Bizottság sokrétű tevékenységének bemutatása, illetve a Suum Cuique Házépítő Alap tevékenysége, amely már átvezet minket a Suum Cuique telep házépítési nagyszabású projektbe.

Fóth Község Segítő és Népjóléti Bizottság munkássága négy területre koncentrálódott:

- 1. Anya- és csecsemővédelem**
- 2. Egészségügy**
- 3. Szegényügy**
- 4. Tanácsadó Iroda**

Ezek részletesen kerülnek bemutatásra, fényképek és leírások segítségével. Fontos kiemelni a Tanácsadó Iroda tevékenységét, hiszen létrejöttére a háborús helyzet miatt volt szükség. A főtiak kezdetben ügyes-bajos dolgaikkal, különböző ügyekkel keresték fel a Grófnőt, különböző időpontokban a kastélyban. 1914-ben azzal a céllal jött létre, hogy „gyakorlati útbaigazítást adjon” a tanács nélkül maradt, kétségbeesetten szeretteiket a fronton kereső asszonyok, családtagok számára. *„Amint a földbe elültetett magból felszökik az első szívhajtás, úgy indult fejlődésnek a főthi tanácsadó munkája, amint a jelentkező szükség azt megkívánta, amint a grófné szíve azt megsejtette.”* - olvasható egy korabeli cikkben.

A Suum Cuique Alap fontos és felelősségteljes feladatai voltak, amelyek főként három területre koncentráltak:

1. **a lakásínség intézményes orvoslása**
2. **a munkanélküliség csökkentése**
3. **a falu kulturális és egészségügyi továbbfejlesztése**

A Gróf Apponyi Franciska által létrehozott szervezetek a háborús évek alatt nyújtottak segítő kezet a szegényeknek, betegeknek, időseknek, édesanyáknak és gyermekeiknek. Ez a fajta szociális háló, példamutató mintaként szolgált országszerte. Tanulságait levonva az 1922-ben létrehozott Suum Cuique telep nagyszabású házalapításaival megoldást kívánt nyújtani az I. világháború főti károsultjainak.

Az 1. -és a 2. paraván közé egy Tanácsadó Iroda részletet is berendeztünk a miliőfestés céljából, korabeli formanyomtatványok reprodukcióival, írógépbe fűzött Tanácsadó Iroda fejléces papírral, I. világháborús levelekkel, illetve korabeli íróeszközökkel. Az íróasztal fölött, pedig Telek Antal festménye látható Kovács Istvánról, aki a Károlyi-uradalomban dolgozott, ez a festmény egykor Apponyi Franciska irodájában volt, melyet egy régi fénykép segítségével sikerült beazonosítani.

A 2.-3. paraván közé Gróf Apponyi Franciska imakönyve és más korabeli tárgyak kerülnek elhelyezésre, illetve maga a Grófnő is megelevenedik egy korhű ruhába felöltötött bábú segítségével.

A harmadik kiállításrész **Az első téglától az avatóünnepségig (1922.05.25.)** címe kapta. Apponyi Franciska 1921 tavaszán Nagyatádi Szabó István magyar királyi földművelésügyi miniszterhez beadványt intézett, amelyben feltárta gyűjtési szándékát és az állam segítségét

kérte egy telep létesítésére. A beadvánnyal együtt az adakozási felhívásokat szétküldte belföldön és külföldön egyaránt. Víziója szerint, hogyha az I. világháború győztes és semleges országai adakoznának és Magyarország is megtenné a tőle telhetőt, akkor egy valóságos mintatelep, önálló településrész jönne létre magyar és külföldi összefogásból és a hadirokkantak, hadiözvegyek, hadiárvaik otthonra lennének. Számításai szerint egy ház felépülése megközelítőleg 2500 pengőbe került. A 25 évre szóló kamatmentes hitelt negyedévenként kellett törleszteni a szerződő feleknek, mely adásvételi szerződéssel került a birtokukba. A visszafizetett összeg, pedig visszakerült a Suum Cuique Alap kasszájába és abból új házak épülhettek fel. Ezt nevezte Apponyi Franciska forgótökének. Így 25 év alatt két ház is fel tudott épülni, „míg Jancsiból János lesz, egy házból is kettő lesz”- a Grófnő szavaival élve.

A telep neve egyúttal a programja is *Suum Cuique* lett. Ez a latin kifejezés a római jogban használatos terminus. A római jog a sztoikus bölcsélet három alapelvére épül: 1. *honeste vivere*: tisztességesen élni, 2. *neminem laedere*: senkit nem sérteni, 3. *suum cuique tribuere*: mindenkinek megadni a magáét. Ebből a latin kifejezésből kapta a nevét a Suum Cuique Alap és telep egyaránt, tehát mindenkinek adassék meg, ami megilleti, vagyis az adott személynek legyen valamije, és az legyen is az övé. Számos közép-és újkori szerzetesrend jelmondata volt, akik karitatív tevékenységet folytattak

A kiállítás szekció részletesen bemutatja az építkezés folyamatát, vagyis az első 18 ház felépítését, illetve az avatóünnepséget, mely 1922. május 25-én volt, áldozócsütörtök napján. Magyar- és nemzetközi méltóságok jelenlétében Horthy Miklós kormányzó avatta fel a Suum Cuique telepet. A vendégek létszáma tízezer volt! Ez Fót akkori lakosságának a másfélszerese. Ahogy az építkezésben, úgy az avatóünnepség lebonyolításában is részt vett szinte a teljes fóti lakosság. Az avatóünnepség részleteiről egy korabeli újság segítségével alkothatunk képet (Újpest-Rákospalota, Független-Ujság, 1922.06.04-i száma), amelynek egyik eredeti példánya látható a kiállításon. A nemzetköziséget érzékeltetve a paraván két oldalán látható annak a 19 országnak a korabeli zászlaja, akik adakoztak.

A kormányzó az avatóbeszédét a következő szavakkal kezdte:

„Öröm és büszkeség tölt el, hogy átadhatom e szép rendeltetésének ezt a telepet, mely otthont kíván nyújtani azoknak a családoknak, amelyeknek a férfijai a legszentebb, a legnemesebb áldozatot hozták a hazáért. Példakép kell, hogy álljon az egész ország társadalma előtt az a

fennkölt törekvés és áldozatkészség, amely ezeket a házakat emelte. Boldog lehet Fót község, amelyet egy nemes gondolkodású család tart védőszárnyai alatt és amelynek olyan gondos, jótékony őrangyala van, mint gróf Károlyi Lászlóné. Azt akarom, hogy meghallják szavamat mindenütt e hazában. Minden magyar ember lelkiismeretéhez szólok, midőn emlékeztetni kívánom őket kötelességeikre a háború áldozataival, az elesett és megrokkant hősökkel szemben.”

Az avatóünnepség legemelkedettebb pillanata, amikor a magyar népviseletbe öltözött P. Balogh József községi bíró átvette a telepet a kormányzótól, melyet szép szavakkal kísért, majd ezt követte a kormányzó áldomásívása a község csikóbőrös kulacsából. A kutatás során előkerült magántulajdonostól az a kulacs, amelyből a kormányzó az avatóünnepségen ivott. Szintén egy különleges darab a kiállításon, amely most látható először a nagyközönség számára. Ennek a szekciónak a további érdekessége, hogy sikerült beazonosítanom a kutatás során egy, a Néprajzi Múzeumban őrzött fényképsorozatot, amelyet Kankovszky Ervin fotográfus készített a telep avatásáról. Ezek a fényképek felbecsülhetetlen darabok, hiszen ezek segítségével alkothatunk képet, milyen nagyszabású is lehetett az avatóünnepség nem hivatalos, protokolláris része, hanem a népünnepély, ahol a vendégeket hajóhinta, körhinta, jóssátor és egyéb lehetőségek szórakoztatták. Az azonosításban segítségemre voltak a korabeli újságok cikkei is. Ez a fényképsorozat is most először látható a nagyközönség számára. Ebben a szekcióban a telep adakozóiról is megemlékezünk táblázatok és egy fényképválogatás segítségével. Az adományozók köre igen színes és heterogén összetételű volt: a világ minden pontjáról és minden területről érkeztek mind magánszemélyek, mind intézményeken keresztül adományok. Így az adakozók között találunk: grófokat, mágnásokat, nagyköveteket, diplomátákat, bankárokat, főkonzulokat, rendkívüli követeket és meghatalmazott minisztereket, politikusokat, királyokat, maharadzákat és Őszentségét a pápát is. Adakozott emellett több ízben a magyar állam, magyar bankok, szövetkezetek, vállalatok, intézetek. Az első felépült házat szimbolikusan gróf Károlyi László adományaiból emelték, jelezve a Károlyi család önzetlen segítségnyújtását.

Hangulatfestő elemként P. Balogh József személyét megidézve felöltöztettünk régi fényképek alapján egy életnagyságú bábút hasonló népviseleti ruhába, oldalán csikóbőrös kulaccsal.

A negyedik szekció **„Megtört sorsok” – a Suum Cuique telep egykori lakóinak történetei címet viseli.** A Suum Cuique telep házainak történetein keresztül régi fóti családok sorsai

elevenednek meg, melyek a 20. századi történelem viharos időszakában születtek. Leírhatatlan az a sok szenvedés, nélkülözés, fáradságos munka, melyek e falak között zajlottak, de mindig élt a remény, hogy az itt lakók élete jobbra fordulhat. Mindezt emberfeletti munka és temérdek lemondás kísérte. A történelem nagy eseményeit (adatok, nevek, évszámok) olvasva kevésbé tudjuk átélni, mint egyéni sorsok példáin keresztül. A hétköznapi hősök, akik nap, mint nap létükért folyó küzdelmüket vívták most megelevenednek előttünk. Kutatásaim során 10 háznak a történetét tudjuk jelen kiállításon bemutatni a leszármazottak visszaemlékezési, régi fényképek és hivatalos iratok segítségével. A kiállítás 4. szekciója a telep egykori lakóinak állít emléket. A házak felépülésének időrendjében kerülnek bemutatásra.

Az 5. paraván címe „*Boldog sziget az élet tengerében*”- a Suum Cuique telep mindennapjai. Egy korabeli újság cikk címe adta az ötletet ennek a szekciónak az elnevezésére. Az első sorai így kezdődnek: „*Bánat könnyébe mártom a tollat, mosolygás sugarával szárítgatom az írást, míg rovom a betűket az alkotó szeretetről. Az örökké munkáló teremtés pőrén dobja ki az embert sorsa nyaktörő jegére. Aki felöltözteti a ruhátlant, aki fedél alá juttatja a hazátlant: a teremtés munkáját teszi teljessé. Jöjjetek hát és vigyétek meg, mit alkothat a szeretet, amikor teremtő munkájával fészket épít a szükölködőknek, mindenkinek a magáét, ahol a bánat könnye átalakul a mosolygás sugarává.*”

A korabeli újságcikk részlete kiválóan érzékelteti gróf Apponyi Franciska emberfeletti áldozatvállalását, erkölcsi nagyságát és példamutató segítőkészségét. A Suum Cuique telepet a boldogság, az öröm földjévé (szigetévé) tette, az élet kiszámíthatatlan és viharos tengerén. Reményt és segítőkészet nyújtott a rászorulóknak. Próbálta enyhíteni lakhatásuk biztosítása mellett anyagi terhüket is azáltal, hogy több létesítményt szervezett, ahol a hadirokkantak, hadiözvegyek, hadiárvák dolgozhattak, hiszen a Grófnő szerint a házak építése volt az első lépés, a második a telep lakóinak részére megfelelő munka biztosítása.

Ez a szekció a telep létesítményeit mutatja be részletesen: a kis Néprajzi Múzeumot, mely az avatóünnepség bevételeiből készült el. A korabeli sajtó valóságos „kincstárnak” nevezte a kis múzeum gyűjteményét. Az első helyiségben egy tökéletesen berendezett magyar szoba volt látható a népművészetre jellemző bútorokkal. A másodikban egy mintaabédlő szintén népi bútorokkal kialakítva. Ezenkívül volt még egy látképekkel ellátott pohár-és bögregyűjteménye, illetve egy különleges játék baba kollekción.

A Suum Cuique telep foglalkoztató műhelyeit 1923-ban azzal a céllal hozta létre a Suum Cuique Alap, hogy munkát adjon a telepen lakó hadirokkantaknak, hadiözvegyeknek, hadiárváknak. Célja volt továbbá, hogy a rokkantakat visszaintegrálja a társadalomba. A nyereségre nem törekvő kezdeményezés, azonban folyamatos ráfizetéssel tudott csak működni. Neve: Fót Ujfalu Foglalkoztató

A létesítmény öt egységből állt:

1. Szövőműhely

2. Kosárfonó műhely

3. Asztalosműhely

4. Varroda

5. Iparművészeti műhely

Ezek részletes ismertetése mellett, a műhelyek vezetője, Telek Antalné, született Csemez Jolán életútja is bemutatásra kerül. Csemez Jolán értelmiségi családban született, rajztanárként végzett a Képzőművészeti Főiskolán, emellett mérhetetlen nagy lexikális tudással rendelkező asszony volt. 1923-tól állt alkalmazásban a Károlyi családnál, mint a műhelyek vezetője, de a Grófnő lányait is tanította rajzolásra, festésre, emellett a fóti jóléti intézmények propagandacéljaira szolgáló rajzok és grafikonok elkészítését is vállalta. pl. Apponyi Franciska naplójának ábráit, rajzait is ő készítette, ahogy korabeli képeslapok, pr, marketing anyagok egy részét is. Férjével Telek Antallal több ízben segítették a telep mindennapjainak életét. Csemez Jolán alkotásai ihlették a kiállítás látványeleminek többségét: a tulipánsorral díszített kereteket, melyek a szövegek körül futnak, illetve a kiállításszekció címeinek háttérül szolgáló virágmotívumokat.

Az 5.-6.-7. parvánok közötti helyeken a foglalkoztató műhelyeket megidézve rokkákat, kosarakat, illetve asztalos szerszámokat láthatunk.

A hatodik kiállításszekció **Az 50. ház avatása, fejlesztési tervek és azok elmaradása** címet viseli. A címből már következtethetünk, hogy az első fele ennek a résznek az 50. ház ünnepélyes átadásának részletes bemutatásáról szól, mely 1928. június 3-án volt. Az 1928-as év még bizakodóvá tette a Grófnőt és a Suum Cuique Alap Bizottságát, de sajnos az 1929-es nagy gazdasági világválságra senki sem számított. Az 50. ház átadása, tekinthető egyben a

telep második avatásának is, ugyan kevésbé volt fényűző és nagyszabású mint az első, de a lelkesedés és a jó szándék ugyanolyan intenzív volt.

Fejlesztési tervekben is bővelkedett a telep vezetősége, „*Most pedig meg kellene néznünk, ami nincs.*” – nyilatkozta egy 1927-es cikkben a Grófnő, aki Fótújfalú hiányzó házaira, jövőbeli fejlesztéseire gondolt. A Grófnő eredetileg 151 házat szeretett volna felépíteni az új településrészen, ezért új területeket is vásárolt a környéken. Már az első 18 ház felépítésekor elfogyott a Phöbus Vállalattól megvett földterület, így gróf Apponyi Franciska a Földhitelintézettől hitelt vett fel a telekvásárlásra és fejlesztésre. Egy korabeli térképen világosan látható a fejlesztések iránya: a Grófnő célja egy önálló község létrehozása Fót településén belül, amelynek önálló intézményei vannak: múzeum, népház, népfürdő, sportpálya, játszótér – a kultúra és szórakozás területét lefedve. Iskola, napközi otthon, gyermekotthon, szülőotthon, aggok otthona, kórház, tüdőgondozó – az oktatási- és szociális területet lefedve.

A fejlesztések nagy része sajnos nem valósult meg a már említett nagy gazdasági világválság miatt, illetve elmaradtak az adományok, továbbá a lakók egy része nem tudta fizetni a törlesztő részleteket.

Gróf Apponyi Franciska készített egy jegyzőkönyvet az 1914 és 1942 közötti időszakról, amelyben összefoglalta a fótiakat megsegítő egyedülálló szociális rendszerét. Hangvétele tárgyilagos, egyes szám harmadik személyben kissé távolságtartóan írja le a történéseket, hogy elkerülje a személyeskedést. A Zebegényben készült jegyzőkönyvet 1942. február 14-én szignálta, egy szombati napon. Írása az I. világháborúval kezdődik, majd a lakásgondokkal, gyűjtéssel, építkezéssel, felavató ünnepéllyel folytatódik, alapító levelekkel (1-2.), az alap feladataival, a vezetés ideiglenes átadásával folytatódik, végül a II. világháborúval és a Grófnő lemondásával zárul. Írásában közel harminc évet átfogó munkásságáról levonja tanulságait. A történelmi viszontagságokra megoldást kereső, folyamatosan küzdő, jó szándékú, szociálisan érzékeny, empátiás személyiség körvonalazódik jegyzőkönyvének olvasásakor.

Jegyzőkönyvét a következő emelkedett sorokkal zárta: „Az első világháború alatt 1914-ben kezdtem a fenti munkálatokat, s a második világháború alatt 1942-ben búcsúzom, a folytatást másra bízom. Csak azt kívánom mindenkinek, akit szeretek, hogy munkában találjon mindig gyönyörűséget.”

„Munka nincsen bánat nélkül,

Öröm nincsen munka nélkül.”

A hetedik szekció a **Suum Cuique telep jelene és jövője** címet kapta. Az egykori telep, ma már teljesen átalakult, hiszen az évtizedek során az építési rendeletek hol tiltották az átalakítást, hol valamilyen formában engedélyezték. Az 1970-es években még szinte változatlan volt a telep arculata. Ezt követően kezdődtek az átépítések, bontások, átalakítások. A lakosság az évtizedek során szinte teljesen kicserélődött, mindössze alig néhány házban laknak az első tulajdonosok leszármazottai, ezáltal a környéken lakók nem is ismerik egymást. Az új lakók nem is tudják, hogy egykor milyen mintaközség jött léte, milyen előkelőség és nagyságok látogatták meg ezt a fóti területet, milyen gazdag múltja van ennek a földterületnek, településrésznek. Mindössze két ház őrzi közel eredeti állapotát: Ybl Miklós utca 1., és a Kölcsey utca 3. 2019-ben a Pest Megyei Értéktár felvette értékei közé a fóti Suum Cuique telepet. Fót Város Önkormányzata néhány éve megvásárolta a Kölcsey utca 3. ingatlant, hogy a felújítása után az épület emlékházként funkcionálhasson a jövőben. Ezt az épületet Magyar Lajos és családja lakta, ennek a háznak a története is elmesélésre kerül a kiállításon néhány fénykép és leírás segítségével. A kiállítás ezen szekciójában láthatunk egy fényképválogatást a Suum Cuique telep mai állapotáról, és a leendő Suum Cuique Emlékházról. Az Értéktár Bizottság tagjai bíznak abban, hogy, a felújítási munkálatok minél előbb elindulnak, hiszen szinte már a lélek tartja a falakat, a tetőzet beszakadt, a tornác egyik oszlopa kidőlt. Szerencsére már elkészültek a látványtervek és a tervrajzok az épület helyreállításához szükséges dokumentációk, melyek pályázati források bevonásával megvalósíthatóak lesznek. A felújítás után méltó módon fogja bemutatni gróf Károlyi Lászlóné, született Apponyi Franciska életét, munkásságát, és a fóti Suum Cuique telep és lakóinak történetét. A jövő kecsegtető reményével zárjuk a kiállítást és bemutatjuk a Suum Cuique Emlékház látványterveit, melyeket az AXIS Építész Iroda, Salamin Miklós tervező bocsájtott rendelkezésünkre.

A következő falszakaszon és alatta három asztali vitrinben a következő témákban láthatnak festményeket, metszetek, fényképeket dokumentumokat: az I. világháború, a Suum Cuique telep és végezetül a korabeli PR-marketing kiadványok. Itt elhelyeztük az elnyert pályázati összegből vásárolt tableteket is, amin olvashatók a korabeli szerződések, újságok, törlesztő

fűzetek, illetve más kiadványok a telepről. Minden asztali vitrinen, egy tablet volt elhelyezve, amelyeket a látogatók nagy örömmel és érdeklődéssel használtak, hiszen a vitrinekben található eredeti dokumentumokat tudtak segítségükkel olvasni, el tudtak mélyedni egy-egy korabeli írott anyagban. A jövőben még bővíteni kívánjuk eszközparkunkat a kiállítás installációs eszközeinek fejlesztésére újabb multimédiás eszközök beszerzésével.

A kiállítás esztétikai élményéhez és sikeréhez nagyban hozzájárult a pályázati támogatásból megvalósult molinók, kiállításszekció feliratok, képek, plakátok, szóróanyagok (az évfordulóra tervezett és készített könyvjelzők). Az egységes arculat kialakításához Csemez Jolán által készített korabeli pr-, marketing anyagok adták az inspirációt.

A kiállítás záróakkordja a „Vatikáni házról” készült akvarell kép felnagyított változata, illetve az előtte elhelyezkedő népviseletekben látható bábúk, amik úgy jelennek meg, mint a korabeli fényképeken a házak előtt álló beköltöző családok. Ezt a pillanatot szerettem volna megörökíteni ezzel a kis életképpel.

Összefoglalómat Gróf Apponyi Franciska ma is aktuális szavaival zárom:

„Ezek a házak mindenkorra tanújelei maradnak majd annak az emberbaráti tevékenységnek, amellyel a győztes és semleges államok a háború befejeztével a legyőzött országok szenvedéseinek enyhítésére siettek. Az a hálaérzés, melyet a község lakóinak egész generációi fognak érezni azok iránt a nemzetek iránt, kiknek otthonukat köszönhetik, kétségkívül hozzá fog járulni ahhoz, hogy annak a békének a helyét, melyet papírra vetnek, lassanként elfoglalja az a béke, mely a szívekbe van beírva.”

2. A kiállításhoz kapcsolódó programok (tárlatvezetés, teleptörténeti séta):

A kiállítás megnyitója után fontos, hogy tárlatunkat ne hagyjuk magára a nyitva tartás során, így minden héten kurátori- és tematikus tárlatvezetések tartottam az érdeklődők számára. Ezeket mindig időben meghirdettem az online fóti felületeken, illetve facebook eseményeket létrehozva tájékoztattam a lakosságot a pontos időpontokról. Emellett egy teleptörténeti sétát is tartottam az eredeti helyszínen, ahol az érdeklődők megismerhették archív felvételek bemutatásán keresztül az egykori telep kinézetét, melyet összehasonlíthatunk mai állapotával.

Meghirdetett tárlatvezetés, teleptörténeti séta az <i>„Egy falu, amelyet az egész világ épít”</i> - 100 éves a fóti Suum Cuique telep című kiálltáson			
Helyszín	Időpont	Alkalmak száma	Résztevők száma
Vörösmarty Művelődési Ház	2022.05.22. (kiállításmegnyitó)	1	147 fő
Vörösmarty Művelődési Ház	2022.05.27.	5	93 fő
Vörösmarty Művelődési Ház	2022.06.03.	4	76 fő
Vörösmarty Művelődési Ház	2022.06.04.	6	126 fő
Suum Cuique telep (Erkel Ferenc tér)	2022.06.10.	3	84 fő
Vörösmarty Művelődési Ház	2022.06.15.	7	172 fő

3. A célkitűzések megvalósításának értékelése és a látogatószám:

Elsődleges célcsoportunk Fót város lakossága volt, akik megismerhették a kiállítás által ennek az egyedülálló telepnek a történetét. A tősgyökeres fótiak mellett az újonnan beköltöző lakosok is szép számmal eljöttek megtekinteni a kiállítást, akik most ismerkednek meg a város múltjával. A fóti általános-, és középiskolák számára külön értesítést küldtünk, felvettük a kapcsolatot az igazgatókkal, pedagógusokkal. Egy kérdéssort is összeállítunk a telep történetéről, melyet a tárlatvezetés után kitölthettek. A meghirdetett időpontokon és alkalmakon kívül a fóti iskoláknak külön tárlatvezetések biztosítottunk, így a Szent Ágoston

Keresztény Általános Iskola és Gimnázium, a Fóti Népművészeti Szakgimnázium és Technikum, illetve a Németh Kálmán Általános Iskola osztályai, tanári gárdái látogattak el a kiállítást megtekinteni.

4. A kiállítás hasznosulásának értékelése

Közel 2500-an tekintették meg a kiállítást május 22 és június 17 között, ami véleményem szerint egy ilyen specifikus témában mindenképpen pozitívnak értékelhető. A látogatók közül többen az egykori Suum Cuique telep lakóinak leszármazottai, de több nemrégben a helyszínrre költöző lakó is megfordult a tárlaton, a fótiak és a környező települések lakói mellett.

A kiállítást ingyenes tekinthették meg a látogatók!

5. A kiállítás sajtó anyaga, megjelenése:

Megjelenések nyomtatott sajtóban:

Balogh Dávid: 100 éves a gróf Apponyi Franciska által létrehozott Suum Cuique telep 1. , in: *Fóti Hírnök* (szerk. Máté Richárd), 2022. május, 24-25-o.

Balogh Dávid: 100 éves a gróf Apponyi Franciska által létrehozott Suum Cuique telep 2. , in: *Fóti Hírnök* (szerk. Máté Richárd), 2022. június, 24-25 o.

Megjelenések online felületeken:

https://fotinfo.hu/fantasztikus-kiallitas-nyilik-majus-22-en-a-suum-cuique-teleprol/?fbclid=IwAR0pUKi6Xf4zwKLSNVXecrZI4nqWXBtyOtIY9ZhsPC11_DpYDFtcs0nifNA

https://fotinfo.hu/vasarnap-nyilik-a-suum-cuique-telep-kiallitas-a-vmh-ban/?fbclid=IwAR3L_dGuYQIh2Zf7nJRVvOAefc-LITFOmxE-90yUJXuWcur0egYdqY9dwwc

https://fotinfo.hu/mar-lathatjuketi-a-kiallitas-a-szaz-ev-elotti-foti-mintakozossegrrol/?fbclid=IwAR3cApHSSwI1X5bfh_vJRUBKTLyJCFS2Yvl115VgAZ0lhoc4AZhKRUi2Bss

<https://www.dunakanyarregio.hu/2022/05/17/egy-falu-amelyet-az-egesz-vilag-epit/>

<https://www.dunakanyarregio.hu/2022/05/23/100-eves-a-suum-cuique-telep/>

<https://www.facebook.com/F%C3%B3ti-H%C3%ADrn%C3%B6k-114845940307820>

<https://fotinfo.hu/napra-pontosan-100-evvel-ezelott-avattak-fel-a-suom-cuique-telepet/?fbclid=IwAR3D5uY12gFMwNAIEUQGLx0oVGKLXHvWnUBUeDMSdBdao9LB2jPzIG9wyR4>

https://fotinfo.hu/19258-2/?fbclid=IwAR2UyzkhRk1EcbVmc9C_Z1xZmk4lVItJdR5G5OtjaFXbZMbCET4OZ45XIBQ

A szakmai beszámoló feltöltési helye(i):

<http://vmh.hu/>

Köszönjük az NKA Múzeumok Kollégiumának támogatását!

Fót, 2022.06.21.

Fotódokumentáció

A kiállításmegnyitó, 2022.05.22.

A megvalósult kiállítás

Különböző korosztályok érdeklődve olvassák a tabletek kiállításához kapcsolódó tartalmait

Különböző korosztályok tárlatvezetésekén

Teleptörténeti séta a Suum Cuique telepén

.....
Balogh Dávid
művészettörténész-muzeológus,
a kiállítás kurátora

Palásti Béla
.....
Palásti Béla
FKKK igazgatója

